

Matky a rodiče v České republice

• Jak je upravena pracovněprávní ochrana pracujících matek a rodičovská dovolená?

Mateřská dovolená – přísluší matce-zaměstnankyni po dobu 28 týdnů, porodila-li zároveň 2 a více dětí, po dobu 37 týdnů. Též zaměstnankyni, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, přísluší mateřská dovolená v trvání 22 týdnů, u 2 a více dětí v trvání 31 týdnů ode dne převzetí dítěte, nejdéle však do dne, kdy dítě dosáhne věku 1 roku.

Rodičovská dovolená – se poskytuje na žádost matce dítěte po skončení mateřské dovolené nebo otci od narození dítěte, a to v požádaném rozsahu, nejdéle však do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Také při převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů se poskytuje rodičovská dovolená ode dne převzetí dítěte až do dne, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Bylo-li dítě převzato po dosažení věku 3 let, nejdéle však do 7 let jeho věku, přísluší rodičovská dovolená po dobu 22 týdnů.

Peněžitou pomoc v mateřství obdrží zaměstnankyně (matky) účastné nemocenského pojištění. Vyplácí se během mateřské dovolené. Podpůrčí doba začíná zpravidla 6, avšak nejdříve 8 týdnů před očekávaným dnem porodu a trvá celkem:

- 28 týdnů při porodu jednoho dítěte,
- 37 týdnů, když pojištěnka porodila 2 a více dětí,
- 14 týdnů, jestliže dítě zemřelo před uplynutím běžné podpůrčí doby nebo pokud matka dítě odevzdala do péče nahrazující péči rodičů,
- 22 týdnů od převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů, resp. 31 týdnů, jedná-li se 2 nebo více dětí zároveň, nejdéle však do dne, kdy dítě dosáhne věku 7 let a 31 týdnů.

V uvedených případech zaměstnavatel zaměstnancům nevyplácí náhradu mzdy nebo platu.

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství: Pojištěnka, resp. od 7. týdne po porodu nebo v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů také pojištěnec, musí splňovat podmínku účasti na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem nebo převzetím dítěte do péče v trvání nejméně 270 dnů, přičemž účast na nemocenském pojištění nebo ochranná lhůta musí trvat také v den přiznání dávky. U žen, jejichž účast na nemocenském pojištění skončí v době těhotenství, činí ochranná lhůta pro zachování nároku na peněžitou pomoc v mateřství tolik kalendářních dní, kolik trvala jejich poslední účast na nemocenském pojištění, nejdéle však 180 dnů. Zákon umožňuje střídání matky dítěte s jejím manželem, resp. s otcem dítěte, v péči o dítě na základě písemné dohody. První střídání se umožňuje od počátku 7. týdne po porodu; četnost střídání není omezena. Důležité je pouze to, aby oba dva rodiče, resp. manželé měli příslušný nárok na dávky nemocenského pojištění. Otec dítěte nebo manžel pojištěnky může dávku čerpat místo matky (na základě písemné dohody s matkou) až po dobu 22 týdnů, u dvou a více zároveň narozených dětí až po dobu 31 týdnů.

Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu. Denní vyměřovací základ se zjistí na základě hrubého výdělku připadajícího na den, jehož redukce se provede takto:

- Z části příjmu do 1 090 Kč se započte 100 %,
- z části příjmu nad 1 090 Kč do 1 635 Kč se započte 60 % a
- z části příjmu nad 1 635 Kč do 3 270 Kč se započte 30 %.

- K části nad 3 270 Kč za kalendářní den se nepřihlíží.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství přísluší zaměstnankyni, která byla z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení převedena na jinou práci (z důvodu pracovněprávní ochrany pracujících matek) a z tohoto důvodu dosahuje bez svého zavinění nižšího příjmu než před převedením.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácí těhotným zaměstnankyním za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci, nejdéle do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Ve stanovených případech se vyplácí též matkám po porodu při převedení na jinou práci (z důvodu pracovněprávní ochrany pracujících matek). Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se stanoví jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.

Nárok na dávku **otcovské poporodní péče** (tzv. otcovskou) ve výši peněžité pomoci v mateřství (tj. 70 % denního vyměřovacího základu) a na uvolnění z práce (tzv. otcovskou dovolenou, buďto jako rodičovskou dovolenou nebo jako neplacené volno, které mu však zaměstnavatel nemusí poskytnout) má otec dítěte, který je účasten nemocenského pojištění, během prvních 6 týdnů od narození dítěte v trvání celkem 7 kalendářních dní za každý porod (i v případě současného narození dvou a více dětí) bez možnosti přerušení nebo rozdělení na více časových úseků. Kromě toho má nárok na dávku i pojištěnec (muž nebo žena), který převzal do péče nahrazující péči rodičů dítě, které ještě nedosáhlo 7 let věku.